

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРА. С. ГОГИЋ

БРОЈ 10 ЛЕПТА

„Народ“ излази сваког дана по подне.

Штампарија се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЉЕТИЋ

Французи и Срби у Солуну

Док су се за ове две последње године српске и француске трупе раме уз раме бориле на бојним пољима Македоније и Србије, у Солуну је прилично времена пропуштено и много прилика пренебрегнуто да се овај скупи заједнички напор искористи у пуној мери. Крвљу најбољих синова народа хиљадама пута преливено је свето братимљење Француске са Србијом, и оно ће остати на вјеки вјеков. Али се још није нашло ни довољно добре воље ни довољно окретности да се ово неразлучно братство спроведе кроз све разноврсне заједничке послове који се обављају из дана у дан, који нам се нарочито намећу за сутра и с којима ћемо ускоро заједно ући у ослобођену и увећану Србију. Још ни издалека није довољно учињено да би француско-српска заједница добила свој прави изглед, свој пуни значај и да би се њена солидност и њена снага правилно осетила. Међутим што данас урадимо има да послужи великим делом као основа будућег живота и будуће среће тако скупо плаћене. Али што није ни до сада учињено мора се од сада прегалачки предузети. Лична добра воља и здружена приватна подухватност може много кориснога учинити. Зато имамо већ један утешан пример о коме ћемо данас опширније проговорити јер нас од срца весели а уверени смо да ће обрадовати сваког разумног и свесног Србина и Француза. То је појава Француско-Српског Комитета.

Недавно преко свију солунских листова било је објављено да је у Солуну основан Комитет Француско-Српске Анџије. «Народ» тада још није био почео излазити. Али ми смо се накнадно постарали да се што подробније обавестимо о циљу и намерама овог комитета. Да то изнесемо у кратко. «Комитету је зада-

так да потпомаже развитак интелектуалних и економских односа између двеју земаља и да учини што тешњима везе двају народа, везе освештане за вечита времена на бојним пољима Србије и Македоније.»

Комитет мисли то постићи: личним упознавањем и обавештавањем појединаца, предавањима, курсевима, листом, нарочитим издањима која ће третирали најважнија питања француско-српских односа, скуповима у дому комитета и усталаштвом на свима заједничким пословима, имајући вазда у виду само највише интересе Србије и Француске. Престолонаследник Александар и генерал Сарај обећали су комитету њихово високо покровитељство и потпору. А са свију страна од Солуна до најистакнутијих савезничких ровова комитет је добио више хиљада писама у којима војници, чиновници и официри француске и српске војске на овом фрондушевљено поздрављају појаву комитета, пријављују се за чланове и траже подробнија обавештења о комитету и о најразноврснијим питањима радиности и душевног живота двеју пријатељских земаља. Трговци, индустријалци, занатлије, земљорадници и радници; професори, учитељи и официри; научници и уметници изразили су живо интересовање и жељу за тешњим зближењем са својим друговима по струци. Једни траже да им се створе курсеви француског односно српског језика, други да им се пошаље лист, трећи питају како стоји с њиховом радиношћу у Србији, односно у Француској. Има их који излазе с врло умесним предлозима, има их који нуде своју идејну па чак и своју новчану помоћ. Једном речју према добивеним обавештењима од комитета насупрот потреба једне овакве установе дочекана је о-беручке.

С обзиром на разно-

врсне препреке услед изузетног положаја у коме се сви налазимо, комитет је до сада већ показао лепих напора. С пет професора за француски језик и с два за српски, комитет је до сада одржао 14 конференција и 60 курсева у Микри и у Зејтинлику. У Водени су такође основани курсеви који лепо напредују. Први број листа је спремљен; за који дан, чули смо, изаћи ће. Чим се уреди дом у Солуну почеће се са предавањима и с пријатељским скуповима.

Не сумњајући у званичну потпору с обеју страна ми молимо све своје пријатеље, да свима силама помогну ову корисну и родољубиву акцију. На првом месту препоручујемо ступање у чланство Комитета Француско-Српске Анџије. Нарочито се обраћамо народној интелигенцији. Нека сумњалаштво и оклевања заме-ни добра воља и прегалаштво. Јер оваквом узвишеном послу потребни су синови народа. Нека најбољи бду упрвим редовима. Француски кругови у комитету, који предјаче добром вољом, нека добију достојне сараднике. Тврдо верујемо да је то пут којим ће се ваљано послужити своје народу.

ЗВЕЗДИЦЕ

Неко је овјеро довео у весу српске листове:

Преко Српског Гласника тражи се «Првдац за српски Народ у будућој Великој Србији»

Гаргантуа

ЗАЛУДНИ НАПОРИ

Лондон 13 авг.

Дописник «Тјјме» из Шпикхолма телеграфски да после гласања на конференцији странке Рада у Лондону, очевидно је, да политичка савезничка влада неће претрпети никакву измену: што се тиче издавања нашога за Штокхолм.

Г. Браншпинг мисли, да је у таквом случају боље да конференције у Штокхолму не буде.

РОБЕРТСОН О ПОБЕДИ

Генерал Робертсон, шеф главног штаба британске војске, изјавио је дописнику «Бујорк Тајмса»:

Ова огромна борба ставила

је на пробу разне расе: радници и адвентуристе учествују у њој; сви најодни мишићи за пету су. Ни који питају, да ли је немачка дефлација на-рушена примећујући да је у ништење Немачке немогућно, не праве ни а в у разлику између 1914 и 1917. Пре три године Немци су натерали на повлачење Французе и Енгле-ве и са мало топова а много губита а, дошли су в до близу Париза.

Данас се ми налазимо на северу са милионима, где нас је било хиљадама. Потиснули смо непријатеља, заузели положаје од животног интереса за њега, и наши топови га да

нас тамане више него пљак. Сувише је рано рећи, да је дефлација у модерном рату несаломљива. Причекајмо неколико недеља; неко ће мо-рати да подпусти у овом су-кобу. Америка мора убрзати свршета.

Ви имате поверење у добар исход? запитав је ко-респондент.

О би још могло сумњати? одговори је генерал Робертсон. Немци имају дисциплину ратни, сви ти милиони људи истог су кова, али има једна дисциплина далеко јача: то је дисциплина слободног народа, који јој се вољно подвргава.

„Слободна Белгија“

ТАЈНИ БРИСЕЛСКИ ЛИСТ

Већ по трећи пут Белгија у изгнанству оставља го-дишницу своје независности. Немци су је врло строго за-бранили, али она је ипак про-слављена у Бриселу; прославио је белгички лист „Слободна Белгија“. Тај храбри лист чији сарадници сваког дана међу главу у торбу, то је мали лист од четири стране, свеж и смео и чак са нешто шале.

Немојте међутим мислити да се ту тиче неког малог сатиричог листа, који грди или који је жучан. „Слободна Белгија“ ни издалека не пре-поручује бескорисне побује. Већ у првом свом броју, она напротив саветује мудро:

„Будимо мирни. Доћи ће дан, лагано али сигурно, кад ће наши непријатељи бити принуђени да се повуку пред савезницима, да напусте нашу престоницу. Сетимо се многих објава, које су дали наша вла-да и наш председник општине г. Мисс Б димо мирни, ућу-тимо о сећања легитимног беса, који је у нашим срцима. Будимо као што смо до сада били, људи који поштују рат-не законе. Чувајмо се немач-ких провокатора, који нас изазивају да чинимо испаде, вражећи наш патриотизам. Вла-дајмо сами собом и пропове-дајмо уздржљивост свима око нас. То је највећа услуга ко-ју можемо учинити нашој дра-гој отаџбини.“

„Слободна Белгија“ почела је да излази у почетку 1915 године. Први број је изашао 18 јануара. Дотле је већ више од 5 месеци Брисел био без новина, или бар без новина које заслужују то име, без слободних новина.

Вести су се дошле само из немачких листова или из неколико холандских герма-нофилских листова. С време-на на време, неким мистери-

озним путевима, дошао би по који француски или енглески лист, са задоцњеним од осам или десет дана; они су се про-давали по 5 до 50 франака број. У опште вести су се знале — врло брзо се сазна-ло за победу на Марни — али увек је недостајало поје-диности, које их оживљавају, које им дају боју. Најзад није било једног органа белгичког мишљења са оптимизмом, који данас по некад публику чини нестрпљивом, али за ким се осећа чежња у данима стрп-ље и очајања. Тада су неко-лико храбрих патриота, нови-нара, књижевника, политича-ра, ко зна?... дошли на херој-ску мисао да издају један бил-тен патриотске пропаганде. Они су образовали неку вр-сту тајног друштва, из кога је изашла «Слободна Белги-ја». Да ли их ко познаје? То је могућно, али у сваком слу-чају тајна се добро чува, јер од пре две и по године, од када лист излази — редов-но нередовно — нико га није открио. Он се уређује, сла-же, штампа и растура, нико не зна како, а влада га увек прза добија. Узалуд је она дала на посао полицију, шпи-јуне, потказиваче, провокато-ре, ништа није могла учини-ти. Једног дана добије она је-дно анонимно писмо у коме се особито тачно налази ули-ца, кућа и соба где се лист штампа. Најбољи немачки по-лицијски агенти појуре тамо са револвером у руци. Немач-ки кометар уђе у опкољену кућу, с планом куће у руци, отвори врата и уђе у — ну-жник. Кад је изашао, спазив око педесет пролазника који су као случајно наишли.

Једног дана распросто се глас да је исцрпена белгичка војска повучена са фронта и

послата на Југ, где су се читави пукови побунили. Сместа је „Слободна Белгија“ изашла са документима и доказима и показује да је та прича лажна, непријатељски агенти, немачки листови — писао је тај лист — покушавају да увере Белгијанце, да су их савесно напустили и да они пате само за корист Француске и Енглеске. Међутим има једна ствар која се никад не може сувише понављати: Енглези, Французи, Белгијанци, сви се ми боримо за исту ствар. Ми се боримо једни за друге једни уз друге, али од свих народа са Запада, највећег интереса од победе има Белгија. Није то само део њене територије, њене марине, њеног економског напретка, што је овде у игри, већ је то сама њена егзистенција.

Али је главна служба „Слободне Белгије“ у томе што даје праву слику немачке управе у Белгији. Ево на пример, како је тај лист описао народну свечаност 8 јула 1916 год. у свом 84 броју. „Бриселски гувернер, Хурт, био је предузео најстрожије мере. Он је објавио да ће и новчано и затвором казнити све оне, који буду прикачили националне боје. Било их је, који су поступили против тога и одведени у командантуру, али велика Бриселаца послушала је наредбу. Али су зато они договорно дали другу парољу: сви су носили зелену траку, траку наде. Жене су носиле зелене шешире, излазиле су у зеленом оделу, дућани су имали зелене излоге, цела варош изгледала је зелена.“

И тако траје скоро три године. „Слободна Белгија“ излазиће док су Немци у Брислу. Покојни генерал фон Бисинг покушао је, да је ућути. Он није успео у томе и у Белгији се вели, да је од тога умро. Његов наследник неће боље проћи. Она се не да ухватити, јер она није дело неколицине, она је дело свих. Она је крик освете и наде једног народа, који неће да умре и коме ни каква тиранија не може убити душу.

МУЧЕНИЦИ

Париз, 11 августа.

Цитирују веродостојне сведочења, које је француска влада могла добити тек сада, потврђују да су Немци, за време битке код Шарроа, силом и стерали становнике из белгијског места Тамина и натерали их да иду испред њих и њихових топова, и дајући их француској артиљеријској ватри. Стотинак становника покушали су да се спасу, скочивши у реку Самбру, али су их митраљези и тамо пратили. Много их је подављено и побијено у реци. Укупно је било жртава 575, од којих је било и по више из једне породице. На пијаци у Тамину са многим рањеницима свршавало се сабајама и револверима.

МИРА И ХЛЕБА

Лозана, 11 августа

„Цајт“ описује манифестације, које се држе у Прагу, као протест против недовољне хране. Вођа радничке странке упutio је један апел становништву тражећи помоћ свих странака, да се забрани извоз животних намирница из Чешке и да се поведе пропаганда за брзо зајучене мира.

Ило је у Прагу више демонстрација у којима је полиција

морала да интервенише. Трамвајски саобраћај је обустављен.

АМСТЕРДАМ. — Немачки канцелар налази се у озбиљним политичким тешкоћама; избила је нова криза. На једној седници одбора Рајхстага, Ерибергер је жестоко напао канцелара, тражећи да се јасно изјасни, јели он за мир или није. Канцелар је одговорио да никада претерано није био. То је изазвало читаву бурну узвика и протеста код странака већине. Одбор је одложен а странке већине држале су састанак, на коме је усвојена резолуција за унију.

Кад се Рајхстаг понова састао, Канцелар, натеран да говори, опет је говорио у опште и расплинуто а социјалисте су озбиљно коментарирали канцеларове покуше да избегне одговор. „Берл Тагеблат“ каже да је време да Рајхстаг „учини крај овом бирократском систему“. „Алге. Цитунг“ тражи да се канцелар за мени одређенијим човеком. „Форверц“ приписује кризу пангерманистичким интригама. „Дајче Цитунг“ каже да би мир без анексија и оштећа био руина за Немачку.

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМНИКЕ

На левој обали Мезе наше су трупе опет напредовале, северно од коте 304 и заузеле три утврђена места јужно од Бетенура. Број заробљеника са нових 40 износи свега 8.100. На десној обали артиљерије су биле доста живе.

ЕНГЛЕСКИ КОМНИКЕ

Успелим нападом прошле ноћи, западно од Ланса, заузеле смо, са малим губицима немачке ровове од локалне важности а временом, заузеле смо један непријатељски положај у близини Ломбарта, добивши нешто заробљеника.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМНИКЕ

Јуче смо заузели врх брега Санто.

На расу непријатељ узалуд покушава да поврати положај.

Авијација у ваздуху била је врло жива. Наши авијациони спитали су се и водили борбу са пешадом. Од 233 авијона, који су учествовали у битки, само се један није вратио.

ДОГАЂАЈИ

ИЗГУЂЕНО ДЕТЕ

У суботу је један Грк нашао једно српско мушко дете од две године и предао га двојци болничара, који су га однели у неку болницу. Како се не зна у којој је болници, то се иоли сваки ко би о том што

знао да јави уредништву „Народа“, Франкова ул. бр. 20.

СРПСКИ МОНОПОЛ

Сва роба Српског Државног Монопола спасена је. Стоваришта и канцеларија Државног Монопола налазе се у истим локалима, где су били и пре пожара.

ПАЖЊА ПУБЛИЦИ

Потпуно друштво „Србиан Релиеф Фунд“ јавља, да се после пожара преселило у улицу Сарандапору бр. 14. То је друга улица лево од Марсовог Пола, излазећи из вароши. Друштво моли да се сва кореспонденција шаље на ову адресу.

РАТНА КОЛЕКЦИЈА

Трећа свеска Ратне Колекције под именом Енглескиња у Срп. Војсци изашла је из штампарије и послана је свима претплатницима. Свеске у Солуну могу се купити у Дуванчици Тур Бианш и у кносу до Бејаз Куле. Четврта је свеска у изради и зове се Ја Оптужујем... Ро за уписивање претплатника за четврту свеску је 22. авг. ст. Цена јој је за претплатнике 2 драхме а продај на 3 драхме. Јавити промене адреса. — Руписе, пријаве уз новац слати рез. поруч. Данилу овновљу, Офис. Делпо, шатор 21. М. кра.

СРПСКА НАДЛЕШТВА

Услед пожара српска надлештва смештана су привремено овако:

Финансијска Делегација у згради Мин. Унутр. Дела; Интендантура Врх. Команде, у Бејазнику; Железничка Дирекција и Инспекција у Мирки; Полиција а секција Врхов. Команде преко пута Команде Места; Владин Комаријат у Избегличком логору; Служба безбедности Мин. Унутрашњих Дела у Избегличком логору; Војна Још а Врховне Команде код дела трамвајског.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ПАЗИЗ. Јављају из Петрограда, да је Цар са царском породицом стигао

у Тјумен, у Сибиру, одакле су даље кренули воденим путем, низ реку, за Тоболск. Они ће ту бити смештени у владиној палати.

ПАЗИЗ. — Г. Терещенко, министар спољних послова, изјавио је министарском савету, да влада потпуно јединство у гледишту између њега и Француске и Енглеске. Керенски је изјавио, да ће Русија остати верна својим уговорима о савезу, без обзира на одлуке конференције у Штокхолму.

ЛОНДОЊ. Дописници са италијанског фронта јављају да се на фронту Италијанских Алпа побуна је јан чешки пук и да је врло хитно одведен у позадину.

До дан. — „Тајмс“ објављује писмо једног немачког дезертера, у коме овај каже, да се исхрана у Немачкој приближује катастрофи. У великим варошима епидемије пустоше а узрок им је недовољна и рђави храна. Суша је знатно оштећила жетву у најплоднијим крајевима. Транспорт је врло рђав због оскудице у радној снази и због исквареног подвозног материјала. Много фабрики биле су принуђене да прекину ноћни рад а више других да обуставе сваки рад у извесним данима у недељи.

Цирих. — Граф од Рона, члан пруског горњег дома писао је једном пангерманистичком часопису: »Никаких споразума, никаквих преговора, никакве конференције за мир. Срушимо у прашину наше непријатеље. Ми ћемо свима од њих диктовати мир, какав ми хоћемо.« Форверц мирно одговара на ове речи: »Да, господине грофе, али како?«

Триумфални лук

— Л. Албастадо — (1)

Триумфални солунски лук је један од споменика у чију старину нико не сумња.

Подигнут у доњем делу вароши на крајњем истоку, лук је назван Камара од становника, јер је сазидан на свод. Средњи свод прелази преко велике улице, која још и данас, као у стара времена, просеца варош са запада на исток и води, као некад у првој линији, на пут улица Игнатиа, велики пут који је водио за Рим.

Споменик се састоји данас само из једног зида на свод од 13,70 мет. висине, од прилике 29 мет. ширине и 3,80 дебљине. Али то је само део

величанствене грађевине, која се састојала у почетку из два упоредна зида, просечена са три аркаде. Са обе стране великих аркада, зидови су везани међу собом сводовима. Правоугли простор у средини споменика надвишен је једним кубетом о пет метара, али данас не броји више од 13,70 м, доњи део грађевине беше укопан у земљу у дубину од 1,50 м. На тротоару се дијаху стубови, који подупираху споменик, али су данас сачувана свега два од ових стубова. То су два средња стуба. Стуб на југоисточној страни исчезла је, чукући у своје паду, седмину арка

ду, оју је подупирао. Од стуба североисточног остао је можда само један део, који је био углављен заједно са својом аркадом, до ових последњих година, у једној модерној кући. Камен темељац који крунише стубове са три стране, образује симс у рашен лишћем акага, лепим грчким радом. Фасада споменика била је подједнако украшена са четири окна, украшена са по једном атулом, дужином своје грне површине; тамо та бје четири окна беху углављена у фасаду. По г. Кингу, отвор велике аркаде мери 9,70 м. димензија која се не сретани у једном триумфалном луку. (Лук од Аосте, који је други по величини, има 0,60 м. мање отвора).

Та о да ле, између великог броја триумфалних лукова, вра

та вароши и и улица, које нам је старина заветова а, триумфални солунски лук заузима важно место по својим димензијама и својој архитектури.

Многи су археолози дошли журно у Солун, да с муком испитају споменик: Тафел, Кузенери, Шоази, Кинг и т. д. али нико од њих није успео да докаже тачно време његовог постанка.

Натпис посвећен, који је расио не да његов забат, ишчевао је. Представља се да је речени натпис постојао на фасади источног зида. Кинг је о томе нашао трагове у новцу римских императора, једна императорка овница радила је у Солуну, и научници се надаху према томе, да у овим новцима бићу циљање на стварање споменика. Али су њи

хова тражена била узалудна. Према Стуарлу триумфални лук је подигнут у част Теодосија.

Ова се хипотеза, према Прокопу, не може допустити. Други мисле да је подигнут под Константином Великим, у част однете победе над Ицинијем и Сарматом. Али када се студирају преставе насликане на луку, долази се до овог закључка, који изгледа најјигурнији, да је лук подигнут у част Максимиана Галерија између 297 и 311 год. Палата коју је подигао Галерије, у Солуну, која је постојала до у средњи век, показује доста јасно да је лук био саграђен у част овог императора, приликом победе однете над Персијанцима.

— Наставиће се —